

22 DECEMBER 06:00

cybersecurity leidt tot gezichts- en geldverlies

SIEM EIKELENBOOM

De grote plannen van het kennisinstituut TNO om zijn kennis op het gebied van cybersecurity te verkopen, zijn uitgemond in een klokkenluidersaffaire, verbroken zakelijke relaties, verliesgevende dependances en mislukte projecten. Dat blijkt uit onderzoek van FTM in samenwerking met NRC Handelsblad en de Straits Times in Singapore.

DIT STUK IN 1 MINUUT

- Doordat de overheid minder subsidie beschikbaar stelt, moet het TNO commerciëler gaan denken en partners zoeken die onderzoek of productontwikkeling willen financieren. Een van de gebieden waar het TNO geld hoopt te verdienen, is cybersecurity.
- In 2014 wordt Annemarie Zielstra aangesteld als directeur Cybersecurity bij het TNO. Haar taak: zoek partners die samen met het TNO geld willen steken in cybersecurity.
- In oktober 2015 was het TNO in de race om een programma van de Singaporese overheid op het gebied van cybersecurity binnen te halen. Maar het TNO wist onvoldoende wat de Singaporezen precies wilden. Op 6 oktober 2015 steelt een door TNO ingehuurde cybersecurity-expert een document dat deel uitmaakte van het aanbestedingstraject.
- Als in april 2016 een andere cybersecurity-expert van het TNO van dit ‘incident’ hoort, slaat hij alarm bij het management. Dat onderneemt onvoldoende actie.
- De man ontpopt zich vervolgens als klokkenluider, en zit nu al anderhalf jaar thuis met hartklachten. Hij heeft zich gemeld bij het Huis voor Klokkenluiders dat zijn zaak in januari 2019 zal onderzoeken.
- De zoektocht van het TNO naar cybersecurity-projecten is uitgemond in een klokkenluiderszaak, ruzies met partners en mislukte projecten.

Dinsdag 6 oktober 2015. In een zaaltje in een van de vele wolkenkrabbers van Singapore zitten zes Nederlanders rond een tafel. Twee van hen werken bij Fintech, dat door de Singaporese overheid is ingehuurd om samenwerkingsverbanden op het gebied van cybersecurity te smeden. Ze hebben informatie over een cybersecurity-programma dat de Singaporese overheid met een van de universiteiten wil opzetten. De vier anderen werken bij de onafhankelijke onderzoeksorganisatie TNO, dat het programma – met een totale waarde van 30 miljoen Singaporese dollar (20 mln euro) – dolgraag wil uitvoeren.

De TNO'ers hebben onvoldoende informatie wat het programma precies behelst. De twee van Fintech weten meer: zij beschikken over documenten van het Singaporese ministerie van Binnenlandse Zaken, die de gunningscriteria

verduidelijken. Voor die documenten hebben ze een verklaring moeten tekenen dat ze niet zouden worden verspreid of gekopieerd. Maar goed, een document willen ze wel tonen. Gerben Visser van Fintech opent het document op zijn computer en verlaat de kamer. Pim Takkenberg, een door TNO ingehuurde directeur Cybersecurity van Northwave, neemt zijn kans waar, kruipt achter Vissers computer en stuurt het document naar zichzelf op, en wist vervolgens de sporen van die mail.

Het lijkt een scène uit een B-film. Dit speelde zich echter af in de wereld van de cybersecurity, waar vertrouwen en integriteit cruciaal zijn. Takkenberg weet dat als geen ander. Voordat hij bij Northwave kwam, werkte hij voor het Nederlands Forensisch Instituut, de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de Nationale Politie.

‘iets dat in 2015 is voorgevallen’

Singapore, een half jaar later: donderdag 31 maart 2016. Op het terras van Jumbo Seafood geniet een groep van ongeveer 24 mensen van het uitzicht op zee en van de chili crabs, een lokale specialiteit. De groep bestaat uit personeel van de Nederlandse ambassade en het TNO, plus wat zakelijke partners. De drank vloeit rijkelijk. Twee TNO'ers die elkaar tot dan toe nooit hadden ontmoet, raken in gesprek. De een, Ronnie van Munster, werkt in het TNO-kantoor in Singapore, de ander, cybersecurity-expert en oud-medewerker van de Rotterdamse politie Jeroen Laarakkers, is overgevlogen uit Den Haag.

Wanneer Laarakkers hem vertelt dat hij bezig is het programma van de Singaporese overheid binnen te halen, verwijst Van Munster in bedekte termen naar ‘iets dat in 2015 is voorgevallen’, ‘iets dat niet door de beugel kan’, waarbij Pim Takkenberg van Northwave betrokken was. Laarakkers schrikt zich rot. Het incident past in een patroon. Binnen de cybersecurity-afdeling van het TNO gebeuren zaken die volgens hem in strijd zijn met de interne integriteitsregels en de TNO-code.

Cybersecurity is zo'n sector waarin het vernieuwde TNO de boer op wil

Laarakkers werkt dan al maanden met het Nederlandse DataExpert en het Duitse Rola/T-Systems samen om het programma van de Singaporese overheid binnen te halen. Hij denkt dat hij met die twee partners een sterk consortium vormt.

DataExpert is weliswaar klein, maar levert software aan de Nederlandse politie. Rola/T-Systems mag voor de buitenwacht onbekend zijn, maar werkt voor de Bundesverfassungsschutz, de Duitse geheime dienst, het Duitse Bundeskriminalamt, de federale rekerchedienst, en voor vrijwel alle Duitse politiekorpsen. De betrokken Singaporese universiteit heeft al laten weten dit consortium geschikt te vinden.

Singapore is voor het TNO een beetje het beloofde land. Het ietwat bedaagde kennisinstituut krijgt steeds minder subsidie van de overheid. Het moet zich omvormen tot een zakelijke 'innovatieve organisatie' en een bijdrage leveren aan het overheidsbeleid rond topsectoren. Cybersecurity is zo'n sector waarin het vernieuwde TNO de boer op wil. En Singapore, met zijn enorme financiële sector, heeft flink wat geld te besteden om zijn cybersecurity te versterken.

Het TNO, DataExpert en Rola/T-Systems tekenen een contract en investeren fors. Ze werken in de weekeinden door. Vier TNO'ers volgen drie dagen lang een training bij Rola/T-Systems er er is een reeks bijeenkomsten in Nederland en Duitsland. In maart 2016 houden de drie partners een generale repetitie bij het TNO in Soesterberg. De demonstratie verloopt goed.

Het Singaporese programma draait om het uitwisselen van dreigingsinformatie tussen telecombedrijven, banken en de politie. Op het darkweb, het geheime deel van het internet, worden illegale producten aangeboden, van verblijfsvergunningen tot drugs; ook wordt er geld witgewassen. Het Nederlands-Duitse consortium bouwt een platform dat die dreigingen identificeert, om opsporing mogelijk te maken.

31 maart 2016, Jumbo Seafood Singapore. Op de foto: Rob Kooij, Cis Marring, Annemarie Zielstra, Peter van Hooft, (lege stoel), Jeroen Laarakkers, Ronnie van Munster, Henk Geveke, Paulien van Slingerland, (onbekend), (onbekend).

Anderhalf jaar werk naar de knoppen

Maar dan ontstaan problemen. Bij de sessies eind maart in Singapore is ook Annemarie Zielstra aanwezig, sinds september 2014 directeur Cybersecurity van het TNO. Ze ontpopt zich als stoorzender, en negeert DataExpert en Rola/T-Systems volkomen. Zielstra meent dat het TNO het programma ook zelfstandig kan uitvoeren, samen met EclecticIQ, een Amsterdamse startup met een totaal andere positie dan DataExpert en Rola/T-Systems.

Na afloop van het etentje bij Jumbo Seafood loopt ook de onderlinge spanning tussen de TNO'ers op. Jeroen Laarakkers en een collega hadden hun zorgen over het negeren van hun zakenpartners kort voor het etentje aan hun meerderen gemeld. Daar is Zielstra nu boos over. Ze tiert dat het Duitse Rola/T-Systems

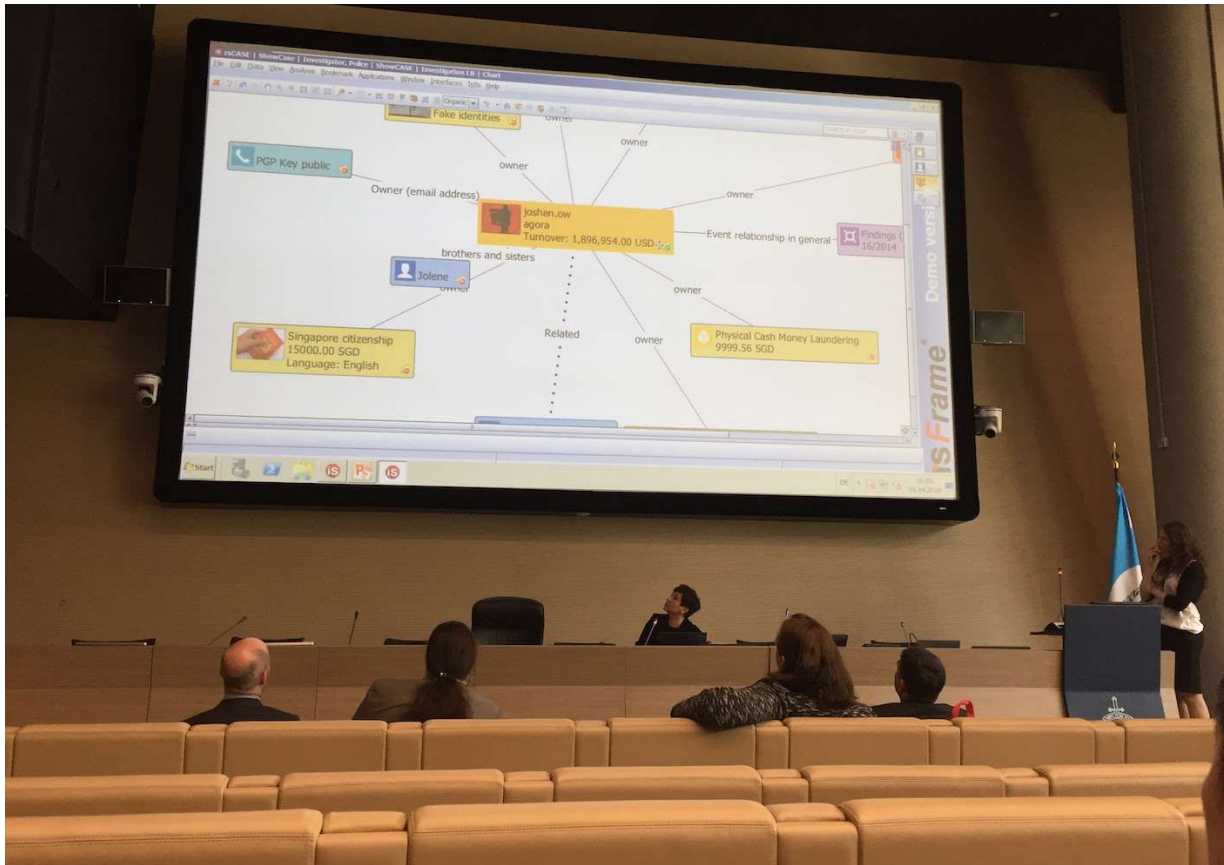
‘arrogant’, ‘onbeduidend’ en ‘niet betrokken’ is. Laarakkers en zijn collega verlaten het restaurant en lopen de stad in om af te koelen. Dan vertelt Laarakkers zijn collega wat hij heeft gehoord over het incident in 2015, waarover Van Munster hem had verteld. Bij zijn collega begint iets te dagen. Ze vertelt dat zij en een andere TNO-collega op 15 oktober 2015 dat document van Pim Takkenberg kregen toegemailed.

De mensen van DataExpert en Rola/T-Systems lopen boos weg

De volgende dag, op 1 april, vindt een gesprek plaats tussen vertegenwoordigers van de drie partijen, onder leiding van een hoge TNO'er. De emoties lopen hoog op: de mensen van DataExpert en Rola/T-Systems lopen boos weg. Het TNO blijkt geen enkel ‘commitment’ te hebben. Een relatie van anderhalf jaar, waarin intensief is samengewerkt, is naar de knoppen.

Die dag geven werknemers van het TNO, DataExpert en Rola/T-Systems, ondanks de gerezen problemen, toch nog een demonstratie op het Singaporese kantoor van Interpol, de internationale politieorganisatie. Die verloopt goed: Interpol en het Singaporese ministerie zijn tevreden.

Daags erna, op 2 april, ontvangt Laarakkers een sms van Stefan Günzel, de topman van Rola/T-Systems. Hij is woedend op Zielstra: ‘Voordat ik vandaag de dag beëindig wilde ik je nog mededelen dat het project voor mij vanaf vandaag beëindigd is. Ik voel me bedrogen. Wij zijn geen idiote startup, die op genade is aangewezen (...) om ooit eens zaken in Singapore te mogen doen.’ Rola/T-Systems moet 154.000 euro aan eigen investeringen afschrijven. En naar de door het TNO voorgespiegelde opdracht kunnen de Duitsers fluiten.

1 april 2016, Live presentatie van het project voor Interpol in Singapore

Laarakkers doet melding

Op 5 april – ze zijn net weer in Nederland – trekken Laarakkers en zijn collega zich terug uit het Singapore-project. Zij hebben geen vertrouwen meer in Zielstra. Op 27 april 2016 maakt Laarakkers in een vertrouwelijke brief aan Reijer Gaasterland, integriteitsmanager bij het TNO, melding van diverse integriteitskwesties rond Zielstra. De directeur Cybersecurity gaat niet betrouwbaar en integer om met partners van het TNO, wekt de schijn van belangenverstremgeling door onrechtmatig een bevriend bedrijf (EclecticIQ) naar voren te schuiven, blokkeert transparantie, creëert een angst- en wraakcultuur en trad in zijn ogen niet adequaat op na de diefstal van een overheidsdocument.

Zielstra's optreden stuit meer mensen tegen de borst, binnen en buiten het TNO. Dat blijkt uit een reeks gesprekken die FTM en *NRC Handelsblad* voerden met bronnen binnen het TNO en de cybersecurity-wereld. Vooral haar stijl van leidinggeven moet het ontgelden: ze doet aan groepsvorming, verzamelt vriendjes

om zich heen. ‘Je bent voor of tegen haar,’ zegt iemand die nauw met haar heeft samengewerkt. ‘En als zij vindt dat je tegen haar bent: berg je dan maar.’

CV ANNEMARIE ZIELSTRA

Annemarie Zielstra gaat na opleidingen aan de Nyenrode Business Universiteit in 2001 werken bij het ministerie van OCW, waar ze opklimt tot hoofd communicatie Centrale Financiële Instellingen. In september 2005 wordt ze programmamanager bij de Nationale Infrastructuur ter bestrijding van Cybercrime (NICC). In 2013 treedt ze in dienst bij het TNO, waar ze in september 2014 directeur Cybersecurity wordt. Ze is ook actief binnen de VVD: ze is lid van de partijcommissie Veiligheid en Justitie, en zat namens die partij van 2010 tot 2014 in de gemeenteraad van Hilversum. Eerder was ze vier jaar fractieassistent.

Regeldame

Zielstra moet het TNO aan meer cybersecurity-opdrachten helpen. Vanuit zijn wettelijke taak werkt het TNO voor Defensie, de politie en andere overheden, zoals waterschappen. Maar de geldstroom vanuit de overheid wordt minder en het instituut zoekt commerciële partners die geld willen steken in wetenschappelijk onderzoek waarmee die partner zijn voordeel kan doen. ‘Maar als je wilt samenwerken met de industrie, moet je heel open en transparant opereren. En dat is niet Zielstra’s sterkste punt, eufemistisch gesteld,’ zegt een oud-TNO’er.

Al snel zien de TNO-specialisten dat Zielstra van cybersecurity amper verstand heeft. Zodra het technisch wordt, is ze weg. ‘Ze wil als expert beschouwd worden, maar in feite is ze een commerciële regeldame’ zegt een oud TNO’er’ Ook komt ze met doelstellingen waarvan de specialisten weten dat die onhaalbaar zijn. Zo moet het bedrag aan orders wat haar betreft jaarlijks verdubbelen. Van ruim vier, naar negen, naar achttien miljoen euro per jaar. Volslagen onrealistisch, zeggen betrokkenen. ‘Ik snap dat je niet bij TNO werkt om verlies te lijden, maar aan deze doelstellingen lag helemaal geen plan ten grondslag’, zegt een TNO’er. ‘Aan de luchtkastelen die Annemarie probeert op te zetten, hebben wij als wetenschappers niets.’

De belangstelling voor de cybersecurity-producten van het TNO is minder groot dan gedacht. ‘Het was echt sleuren,’ zegt een bron die bij de acquisitie was betrokken. Partijen als Philips hebben toch liever kant-en-klare producten dan producten die nog ontwikkeld moeten worden. Een van de weinige nieuwe partijen die op basis van evenredige investering willen samenwerken, zijn de banken.

Wanneer de onderhandelingen moeizaam verlopen, slaat Zielstra door

Een uiterst ambitieuze voorvrouw en een weinig willige markt – dat leidt tot problemen. Nu al legendarisch binnen het TNO is Zielstra’s poging in 2015 om een project te doen met Fox-IT, dat in Nederland leidend is op het gebied van cybersecurity. Wanneer de onderhandelingen moeizaam verlopen, slaat Zielstra door. Ze overstelpt Fox-IT topman Ronald Prins tot diep in de nacht met telefoontjes en sms’jes. Die is het zo beu dat hij niets meer met haar te maken wil hebben. Na het Duitse Rola/T-Systems is dit het tweede belangrijke cybersecurity-bedrijf dat Zielstra tegen zich in het harnas weet te jagen. Binnen het TNO is men verbijsterd.

Maar ook andere projecten mislukken. Zielstra vliegt tweemaal naar Qatar om een lezing over cybersecurity te geven. Daar wil het TNO begin 2014 het NL-Qatar Cyber Security Educational Center beginnen. ‘Wat je daar moet is een raadsel. Dat land is niet bepaald een democratie. Als wetenschappers wilden we niets met Qatar te maken hebben,’ zegt een TNO’er. Het TNO heeft er twee jaar lang een ‘branch office’ op het gebied van energie, maar dat wordt eind 2015 wegens gebrek aan succes gesloten. Het Cyber Security Educational Center is niets geworden.

Wel open is het ‘branch office’ in Singapore. Er werken zeven mensen, Nederlanders en Singaporezen. Van de enorme kansen die dit autocratische stadstaatje leek te bieden, komt niets terecht. Al jaren lijdt het TNO hier verlies, zo blijkt uit jaarcijfers die het TNO op verzoek van FTM en NRC Handelsblad verstrekt heeft.

Het drama HSD

En dan is er het drama van The Hague Security Delta (HSD), een project waarover [De Correspondent](#) en [FTM](#) uitvoerig bericht hebben. De HSD werd in 2013 opgericht als een soort cybersecurity-makelaar die het bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen samenbrengt, en werd gehuisvest in het voormalige ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het platform is naar eigen zeggen een groot succes, en zou maar liefst voor 10.000 tot 15.000 banen hebben gezorgd. Maar uit onderzoek van De Correspondent en FTM blijkt dat amper valt te achterhalen wat HSD nu doet en waar de vele miljoenen subsidie zijn gebleven. Cijfers over de economische meerwaarde van het makelaarsplatform blijken niet te kloppen.

Met Annemarie Zielstra aan boord zet het TNO fors in op de HSD. Samen ontwikkelen ze een speciaal ‘cybertestbed’, een nationaal cyber-testcentrum. Najaar 2016 is minister-president Mark Rutte er te gast; maart 2017 komt koning Willem-Alexander op bezoek. Op de foto’s die van beide gebeurtenissen zijn gemaakt, pronkt Zielstra. ‘Maar het grappige is dat de minister-president en de koning daar staan te kijken naar een “loop” – een zich herhalende serie slides. Die schermen waren nergens op aangesloten. In die ruimte was zelfs geen internet.’ Per 1 maart 2019 heeft het TNO de huur opgezegd van de ruimtes die het bij de HSD had.

‘Het was niet altijd duidelijk of ze nu bezig was voor de partij of voor het TNO’

Mislukte projecten, onrealistische doelstellingen die vervolgens niet worden gehaald, een klokkenluidersaffaire, personeel dat uit onvrede vertrekt, en daar komt nog het verwijt bij dat Zielstra kennisgelden zou misbruiken. Het gaat om subsidie verstrekt door het ministerie van Economische Zaken om de kennis van de TNO-wetenschappers te vergroten. Maar diverse TNO’ers verklaren tegenover FTM en NRC Handelsblad dat Zielstra die gelden weghaalde bij de programmamanagers en voor andere doeleinden inzette, zoals een betaling aan de TU Delft vanwege het afstuderen van een TNO’er, de inhuur van een ‘business developer’ voor haar eigen team en de inhuur van een medewerker van Northwave,

het bedrijf van Pim Takkenberg, die het TNO vanwege de diefstal van een document had moeten verlaten.

Tot slot roepen ook de politieke activiteiten van Zielstra binnen het TNO wroef op. ‘Ze ging prat op haar contacten binnen de top van de VVD,’ herinnert een oud-VVD’er zich. ‘Het was niet altijd duidelijk of ze nu bezig was voor de partij of voor het TNO,’ zegt een ander. Een mooi voorbeeld is de bijeenkomst van de werkgroep Veiligheid en Justitie van de VVD op 4 september 2018 in De Nieuwe Uitleg in Den Haag. ‘Zielstra was daar binnen het TNO mensen voor aan het ronselen. Bijna niemand wilde gaan. Uiteindelijk heeft ze toch twee TNO’ers weten te vinden,’ zegt een TNO’er.

(Oud-)TNO’ers begrijpen niet waarom Zielstra nog steeds op het pluuche zit. Diverse bronnen zeggen dat ze zich over Zielstra’s gedrag van Zielstra hebben beklaagd bij haar meerdere, Henk Geveke, en bij bestuursvoorzitter Paul de Krom. Tot op heden is er niet ingegrepen. Intern wordt Zielstra ‘een kroonprinsesje’ genoemd. Sommige TNO’ers wijzen erop dat ook Geveke en De Krom tot de VVD behoren. ‘Ik ken Henk Geveke en heb onder hem gewerkt. Ik heb hem hoog zitten, maar waarom hij Annemarie de hand boven het hoofd houdt, is me een raadsel.’

15 januari 2015, TNO/HSD: presentatie met onder meer de Duitse partner.

De klokkenluider loopt vast

Hoe staat het intussen met de melding van klokkenluider Laarakkers? Op 27 april 2016 belandde zijn zaak bij de Integriteitscommissie (IC), voorgezeten door bestuursvoorzitter Paul de Krom. De commissie besteedt het onderzoek vervolgens uit aan de Commissie Meldingsonderzoek (CMO), die uit drie TNO'ers en twee externen bestaat.

Maar die CMO doet iets vreemds: bewijs wordt niet geverifieerd en een groot aantal cruciale getuigen wordt niet gehoord. Personeel van DataExpert en van Rola/T-Systems wordt door de commissie genegeerd, dat geldt ook voor twee TNO'ers die aanwezig waren bij het voorval van 6 oktober 2015 in Singapore. Zelfs de 'dief', Pim Takkenberg, wordt niet gehoord.

Een schriftelijke verklaring van Rola/T-Systems die een valse getuigenis van een hoge TNO-manager weerlegt, schuift de CMO terzijde. Ook met de verklaring van een voormalige TNO'er doet de CMO niets: zij had verklaard dat Pim Takkenberg haar in juni 2016 opbiechtte dat hij het document in opdracht van Zielstra had ontvreemd, en dat hij zich ongelooflijk gebruikt voelde toen hij later van het TNO een brief kreeg waarin hij van een integriteitsschending werd beticht.

Volgens de klokkenluidersregeling van het TNO had het onderzoek op 14 juni 2016 moeten zijn afgerond; het rapport van 61 pagina's kwam ruim drie maanden later, op 22 september 2016. Van de vijf gemelde integriteitsschendingen acht de onderzoekscommissie er vier ongegrond. Laarakkers heeft volgens de commissie alleen een punt wat betreft de afhandeling van het 'incident' van 6 oktober 2015. Het TNO had adequater 'mogen en moeten optreden' na de diefstal van dat document, maar die laksheid is nog geen integriteitsschending, meent de commissie. Op 26 september, vier dagen later, neemt de raad van bestuur van het TNO de conclusies van de CMO over. Laarakkers heeft wat hen betreft geen zaak.

Laarakkers laat het er niet bij zitten en kondigt aan dat hij in beroep gaat bij de raad van toezicht. Op 8 september 2016 schrijft Kees Linse, voorzitter van de rvt, aan Laarakkers dat hij bij een beroep twee externe, onafhankelijke onderzoekers zal aanstellen, conform de regels.

Tussen dagdroom en geweervuur

Maar voor het zover is, loopt het conflict tussen Laarakkers en het TNO verder op. Wanneer Laarakkers hoort dat premier Rutte op 24 november 2016 tijdens een handelsmissie naar Singapore de ondertekening zal bijwonen van een samenwerkingsverband tussen het TNO en een Singaporese universiteit, belt hij de Nederlandse ambassadeur in Singapore om hem van het gestolen document op de hoogte te stellen. Hiermee wil Laarakkers voorkomen dat Rutte in verlegenheid komt, als hij hoort dat het TNO dit feit heeft verzwegen. De ambassadeur ontbiedt na dit telefoontje Paul de Krom, de bestuursvoorzitter van het TNO, die in het kielzog van Rutte is meegereisd. Tijdens dat gesprek bevestigt De Krom dat er een ‘diefstal’ heeft plaatsgevonden.

Het TNO is niet blij dat Laarakkers de buitenwereld over deze pijnlijke kwestie heeft ingelicht

Het TNO is niet blij dat Laarakkers de buitenwereld over deze pijnlijke kwestie heeft ingelicht. In een brief van 16 december 2016 schrijft Paul de Krom aan Laarakkers dat ‘uw handelswijze, laatstelijk door uw melding bij de ambassadeur, de organisatie van TNO (potentieel) schaadt en dat dit de (houdbaarheid van) uw eigen positie *allerminst goed doet.*’

Wim Nagtegaal, lid van de rvb en oud-marinier, voert tien gesprekken met Laarakkers. Laarakkers vermoedt dat Nagtegaal opdracht heeft om een beroep bij de rvt te voorkomen. Op 18 november 2016 zegt Nagtegaal bijvoorbeeld: ‘Hoeveel mensen komen terug in een normale baan als ze zo’n enorm gevecht achter de rug hebben, zowel mentaal als fysiek? Denk jij dat je weer ergens anders fatsoenlijk terecht komt? Jeroen, dat is een dagdroom!’ Een week later begint de TNO-topman over een ‘oorlog’ als het TNO en Laarakkers niet definitief uit elkaar gaan en de klokkenluider zijn beroep doorzet: ‘Nou, dan zien we elkaar met heel veel geweervuur.’

Uit die gesprekken met Nagtegaal blijkt ook dat tussen de raad van bestuur en raad van toezicht ‘intensief contact’ is over de zaak. De bestuurder meldt Laarakkers dat

de 'rvt tot dezelfde afweging als de rvb is gekomen'. Opmerkelijk, vindt Laarakkers: het beroep moet immers nog worden ingesteld? En de rvt is toch onafhankelijk?

Op 10 januari 2017 hoort Laarakkers van de advocaat van de rvt dat er twee ervaren mensen zijn benaderd. Twee 'zwaargewichten'. Het conflict tussen Laarakkers en TNO is flink opgelopen maar een beroep bij de rvt kan de rust misschien herstellen. Die mededeling stelt Laarakkers gerust.

Maar dat onderzoek door de rvt komt er niet. Op 14 februari 2017 hoort Laarakkers dat de rvt geen externe deskundigen benoemt en dat de toezichthouders zijn beroep ongegrond hebben verklaard. Hij is verbijsterd. Wat is er gebeurd? Waarom ziet de rvt plots af van de benoeming van twee externe onderzoekers? Heeft de rvb samengespannen met de rvt? Allemaal vragen waarop hij geen antwoord krijgt. Linse weigert een gesprek met Laarakkers.

Thuis, met hartklachten

Het TNO wil van de lastige Laarakkers af en probeert uitkeringsinstantie UWV te overtuigen dat hij niet aan zijn reïntegratie meewerkt. Het TNO stopt zijn loon en ontnemt hem zijn positie. Maar het UWV fluit het TNO terug: Laarakkers werkt wel degelijk mee.

Op 23 oktober 2017 doet Laarakkers bij de Singaporese politie aangifte tegen het TNO van de diefstal van een vertrouwelijk document, het verzwijgen van die diefstal en het bedrog van twee zakelijke partners. Uit onderzoek van collega's van de *Straits Times* in Singapore blijkt dat de zaak door de Singaporese politie na overleg met het Openbaar Ministerie is geseponeerd. Het door Pim Takkenberg ontvreemde document bevatte volgens de politie en het OM geen vertrouwelijke informatie.

Sinds oktober 2016 zit Laarakkers definitief thuis met ernstige hartklachten. Hij verwijt de top van het TNO onbehoorlijk bestuur, falend toezicht en schending van de eigen regels. Op 28 april 2017 meldt hij zich bij het Huis voor Klokkenluiders, een onafhankelijk instituut dat klokkenluidersmeldingen onderzoekt en klokkenluiders bijstaat.

Op 16 maart 2018 verklaart het Huis voor Klokkenuiders Laarakkers ontvankelijk. In januari 2019 zal het Huis beginnen met het onderzoek naar zijn zaak.

REACTIES EN WEDERHOOR

- Annemarie Zielstra en de leden van de raad van toezicht willen niet reageren en verwijzen door naar het TNO.
- Pim Takkenberg heeft spijt van zijn actie, maar wil niet inhoudelijk reageren.
- Het ministerie van Buitenlandse Zaken is door het TNO geïnformeerd over het incident. Een woordvoerder: ‘Wij zijn verder geen partij in deze zaak, dus het is niet aan ons om hier nadere inlichtingen over te doen.’

Met het TNO is uitvoerig gecorrespondeerd tijdens de totstandkoming van dit artikel. Ook heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de TNO-top en FTM en NRC Handelsblad. Over de klokkenluiderszaak zegt bestuurslid Wim Nagtegaal dat het TNO zich tot het uiterste heeft ingespannen: ‘Het is absoluut niet de keuze van het TNO geweest om tot deze situatie te komen.’ Verder wil het TNO vanwege de vertrouwelijkheid, en omdat de zaak nu bij het Huis voor Klokkenuiders ligt, er niets over kwijt.

Over EclecticIQ zegt het TNO dat het nooit een officiële partner in het Singapore-project is geweest en dat de naam in geen enkel officieel document voorkomt. Volgens Wim Nagtegaal is Pim Takkenberg er direct na het incident door verschillende TNO’ers op aangesproken. ‘Wij hebben de samenwerking met hem stopgezet en april 2016 hebben we contact gehad met de directie van Northwave. Omdat het echt een daad van hemzelf was, geen directiebeleid, en Northwave Takkenberg heeft berispt, was voor ons de kous af en konden we gewoon met Northwave zaken blijven doen.’

Nagtegaal stelt dat Takkenberg de diefstal niet in opdracht van TNO heeft gedaan. Hij omschrijft de ingehuurd TNO’er als ‘een beetje een kwajongen’ die later over het voorval is gaan pochen. ‘Hij vond het een stoer verhaal.’ Het document was volgens het TNO geen aanbestedingsdocument en dus niet vertrouwelijk. ‘Het is

generiek van inhoud, bevat geen financiële gegevens en was ook op andere plekken te vinden.’

Het TNO stelt dat Van Munster ontkent dat hij op 31 maart 2016 op het terras van Jumbo Seafood een gesprek heeft gevoerd met Jeroen Laarakkers. Over Zielstra zegt het TNO dat met haar, net als met alle medewerkers, jaarlijks een functionerings- en beoordelingsgesprek wordt gehouden. Het verlies dat al jaren wordt geleden in Singapore doet het TNO af als ‘aanloopkosten’. Het TNO verwacht nog altijd dat het kantoor in Singapore op den duur geld zal opleveren. Het gebruik van kennisgelden voor de inhuur van externen is bij het TNO onmogelijk, zegt het TNO.

Dit artikel is gebaseerd op gesprekken met circa vijftien direct betrokkenen in binnen- en buitenland, interne mails en correspondentie, het klokkenluidersdossier van Jeroen Laarakkers en zijn aangifte tegen het TNO in Singapore. NRC Handelsblad en de Straits Times in Singapore publiceren vandaag eveneens over de kwestie.